

Vztrajati pri teritorialnem načelu manjšinskih pravic na Koroškem

Slovenci pojmujejo narodnost zgolj kot skupnost ljudi, ki govori isti jezik, kar ima pri nas svoje zgodovinske in psihološke vzroke ter je gotovo do neke mere upravičeno. Vendar pa je tudi to pojmovanje zgodovinsko pogojeno kot vsak drug pojav in je lahko v določenem času upravičeno v naš prid, v drugem času pa ni več upravičeno in je lahko v našo škodo. Tega načela smo se Slovenci oprijeli, ko smo težili za narodnim zedinjenjem, v času, ko je bil naš narod razdeljen na razne avstrijske dežele, in delno tudi še po letu 1918, ko je padel velik del slovenskega narodnega ozemlja pod Italijo in Avstrijo ter smo skušali doseči ponovno združitev ali vsaj ohranitev narodne zavesti tamkajšnjih Slovencev predvsem na osnovi jezika, t.j. na prizadevanju, da bi si tamkajšnji manjšini ohranili svoj jezik in da bi bil ta priznan za enakopravnega v javnem življenju na ozemlju, kjer prebivata naši manjšini. V bistvu se držimo tega načela še danes.

Vendar so se razmere v pol stoletja zelo spremenile in zato danes Slovenci ne moremo ostati zgolj pri jezikovnem kriteriju narodnostne zaščite naših manjšin. Pod vplivom modernih spontanih in nesponanih sredstev raznarodovanja, s katerimi razpolagajo moderne države, zlasti v obliki sodobnih komunikacijskih in informacijskih sredstev, urbanizacije, selitev, industrializacije, razlaščenja kmečke zemlje itd. se območje jezika narodnih manjšin (ne samo slovenske) skoro povsod krči in drobi v posamezne otoke in ti se stalno manjšajo. To pa je v prid večinski narodnosti in ta se s tem okorišča. Tako se že dogaja tudi

(Dalje na 7. strani)

Novo poslanstvo ameriškega zunanjega ministra Vanca

Ameriški zunanji minister Vance se ponovno mudi na Bližnjem vzhodu. Po dnevni razgovorih z egiptovskim predsednikom Sadatom je odpotoval v Libanon, kjer se je sestel s predsednikom Sarkisom in njegovimi sodelavci. Obisk ameriškega zunanjega ministra na Bližnjem vzhodu bo trajal enajst dni. Poleg Egipta in Libanona bo obiskal Sirijo, Jordanijo, Saudsko Arabijo in Izrael.

Kot je sam izjavil, bo Vance na tem potovanju skušal ugotoviti, kaj lahko ameriška vlada naredi, da se pospešijo nova pogajanja za sklenitev pravičnega in trajnega miru na Bližnjem vzhodu. Med razgovori z egiptovskim predsednikom Sadatom je prišel na dan predlog, naj se v drugi polovici septembra sestanejo v New Yorku zunanji ministri arabskih držav in Izraela in naj skušajo ustvariti pogoje za sklicanje ženevske mirovne konference. Vse kaže, da bodo ta predlog sprejele vse zainteresirane države.

V tej zvezi je še najbolj sporno vprašanje udeležbe palestinskega odposlanstva na pogajanjih v Ženevi. Arabske države odločno podpirajo stališče Organizacije za osvoboditev Palestine, ki se smatra za edino zakonito predstavnicu palestinskega ljudstva in ki hoče biti prisotna na vseh pogajanjih, na katerih je govor o bližnjevzhodni krizi. Ta organizacija je tik pred prihodom zunanjega ministra Vanca v Egipt naglasila, da ne more biti miru na Bližnjem vzhodu, če se pravično ne uredi palestinsko vprašanje, se pravi, če se ne ustanovi palestinska država.

Znano pa je, da se Izraelci nikakor nečejo razgovarjati z Organizacijo za osvoboditev Palestine, ker ta ne prizna izraelske države in se celo zavzema za njeno uničenje. To stališče je prišlo jasno do izraza tudi na srečanju med izraelskim ministrskim predsednikom Beginom in ameriškim predsednikom Carterjem v Washing-

(dalje na 3. strani)

Programski sporazum v deželi

Deželni svet je v petek, 29. julija, po daljši razpravi odobril resolucijo, ki povzema vsebino programskega sporazuma med strankami ustavnega loka. Resolucija ima naslov: »Za novo deželno politiko, za obnovo Furlanije in za prenovitev ter nadaljnji razvoj celotne dežele«. Proti resoluciji so glasovali misovci, predstavnica Furlanskega gibanja pa se je vzdržala. Resolucijo so podpisali voditelji evetovalskih skupin, in sicer Biasutti za Krščansko demokracijo, Colli za komuniste, Zanfagnini za socialiste, Lonza za socialdemokrate, Bertoli za republikance, Trauner za liberalce in

Štoka za Slovensko skupnost. V deželni zbornici je vsebino resolucije obrazložil krščanski demokrat Biasutti. Govornik je opozoril, da so resolucijo sestavili po daljših razgovorih in pogajanjih, na katerih so dosegli sporazum o važnih programskih točkah, čeprav obstajajo nesoglasja o nekaterih problemih politične narave. Sporazum ne pomeni novih političnih zavezništev in niti ne nastanka nove večine v deželem svetu. Biasutti je poudaril, da je na pogajanjih prišel do izraza čut za odgovornost, saj so vse politične sile imele pred očmi vsebino posebnega vsedržavnega zakona za potresno področje, in zlasti pričakovanja od potresa prizadetega prebivavstva.

Od teh problemov je Biasutti predvsem opozoril na izoblikovanje obnovitvenega in razvojnega načrta, ki se tiče predvsem potresnega področja, a katerega izvedba zadeva celotno deželo. Za izvedbo tega obnovitvenega načrta je treba izkoristiti vse razpoložljive finančne vire. Voditelj krščanskodemokratske svetovalske skupine je od nerešenih vprašanj omenil problem slovenske narodne manjšine, ustanovitev deželnih območij, vlogo mostu, ki je značilna za de-

(dalje na 2. strani)

Andreotti bo sprejel slovensko odposlanstvo

Ministrski predsednik Andreotti bo v torek, 9. t.m., sprejel v Rimu odposlanstvo slovenske narodne manjšine v Italiji. O tem uradnem sporočilu so v sredo, 3. t.m., razpravljali podpisniki pisma predsedniku Andreottiju, se pravi predstavniki političnih strank, v kate-

rih delujejo Slovenci in predstavniki osrednjih slovenskih organizacij v deželi Furlaniji - Julijski krajini.

Kot je znano, so omenjeni slovenski predstavniki naslovili 3. junija letos pismo na predsednika vlade Andreottija

(Dalje na 2. strani)

RADIO TRST A

:: NEDELJA, 7. avgusta, ob: 8.00 Poročila. 8.15 Dobro jutro. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša. 9.45 Vedri zvoki. 10.30 Nedeljski sestanek. 11.00 Poročila. 11.05 Mladinski oder: »Encele - bencele«, napisal Aleksander Mužina. 11.35 Nabožna glasba. 12.00 Poročila. 12.15 Glasba po željah. 13.00 Vanek in Drejček. 13.15 Slovenske ljudske pesmi. 14.35 Klasično, a ne presno. 14.00 Poročila. 14.05 Operetna glasba. 14.35 Orkestri lahke glasbe. 15.00 Nedeljsko popoldne. 19.00 Poročila.

:: PONEDELJEK, 8. avgusta, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro. 8.00 Novice. 8.05 Tjavidan. 9.00 Poročila. 9.05 Tjavidan. 9.30 Obletnica tedna. 9.40 Koncert. 10.00 Poročila. 10.05 Omnibus. 11.30 Poročila. 11.35 Omnibus. 12.00 Glasba po željah. 13.00 Poročila. 13.15 Glasbeni almanah. 14.10 Novice. 14.10 Roman v nadaljevanjih - Pavle Zidar - Zora Tavčar: »Dim«. 14.30 Glasba (Marija Kostnapfel). 15.30 Poročila. 15.35 Klasični album. 16.15 Melodije. 17.00 Poročila. 17.05 Orkester »Jacopo Tomadini«. 17.25 Glasbena panorama. 18.00 Poročila. 18.05 Čas in družba. 18.25 Slovenski zbori. 19.00 Poročila.

:: TOREK, 9. avgusta, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro. 8.00 Novice. 8.05 Tjavidan. 9.00 Poročila. 9.05 Tjavidan. 9.30 Nekoč je bilo. 9.40 Koncert. 10.00 Poročila. 10.05 Omnibus. 11.30 Poročila. 11.35 Omnibus. 12.00 Glasba po željah. 13.00 Poročila. 13.15 Glasbeni almanah. 14.00 Novice. 14.10 Roman: Pavle Zidar - Zora Tavčar: »Dim«. 14.30 Glasba. 15.30 Poročila. 15.35 Klasični album. 16.05 Melodije. 16.30 Za najmlajše. 17.00 Poročila. 17.05 Pavel Šivic: Požgana vas, kantata. 17.25 Glasbena panorama. 18.00 Poročila. 18.05 S Plečnikom po Italiji. 18.15 Zborovska glasba. 19.00 Poročila.

:: SREDA, 10. avgusta, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro. 8.00 Novice. 8.05 Tjavidan. 9.00 Poročila. 9.05 Tjavidan. 9.30 Slovenske žene. 9.40 Koncert. 10.00 Poročila. 10.05 Omnibus. 11.30 Poročila. 11.35 Omnibus. 12.00 Glasba po željah. 13.00 Poročila. 13.15 Glasbeni almanah. 14.00 Novice. 14.10 Roman: Pavle Zidar - Zora Tavčar: »Dim«. 14.30 Glasba. 15.30 Poročila. 15.35 Klasični album. 16.05 Melodije. 16.30 Za najmlajše. 17.00 Poročila. 17.05 Mezzosopranistka Nora Jankovič, pri klavirju Aldo Danieli. 17.30 Glasbena panorama. 18.00 Poročila. 18.05 »Priateljski glasovi«. Radijska drama, Furio Bordon, prevedel Martin Jevnikar. Režija Stana Kopitar. 19.00 Poročila.

:: ČETRTEK, 11. avgusta, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro. 8.00 Novice. 8.05 Tjavidan. 9.00 Poročila. 9.05 Tjavidan. 9.30 Nekoč je bilo. 9.40 Koncert. 10.00 Poročila. 10.05 Omnibus. 11.30 Poročila. 11.35 Omnibus. 12.00 Glasba po željah. 13.00 Poročila. 13.15 Glasbeni almanah. 14.00 Novice. 14.10 Roman: Pavle Zidar - Zora Tavčar: »Dim«. 14.30 Glasba. 15.30 Poročila. 15.35 Klasični album. 16.05 Melodije. 16.30 Za najmlajše. 17.00 Poročila. 17.05 Koncert pianista Sergia Marengonija. 17.25 Glasbena panorama. 18.00 Poročila. 18.05 Slovensko poveljno pripovedništvo. 18.20 »Primorska poje 77«. 19.00 Poročila.

:: PETEK, 12. avgusta, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro. 8.00 Novice. 8.05 Tjavidan. 9.00 Poročila. 9.05 Tjavidan. 9.30 Potresi. 9.40 Koncert. 10.00 Poročila. 10.05 Omnibus. 11.30 Poročila. 11.35 Omnibus. 12.00 Glasba po željah. 13.00 Poročila. 13.15 Glasbeni almanah. 14.00 Novice. 14.10 Roman: Pavle Zidar - Zora Tavčar: »Dim«. 15.30 Poročila. 15.35 Klasični album. 16.05 Melodije. 16.30 Za najmlajše. 17.00 Poročila. 17.05 Giulio Viozzi: Trattenimento za devet glasbil. 17.20 Glasbena panorama. 18.00 Poročila.

:: SOBOTA, 13. avgusta, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro. 8.00 Novice. 8.05 Tjavidan. 9.00 Poročila. 9.05 Tjavidan. 9.30 Nekoč je bilo. 9.40 Koncert. 10.00 Poročila. 10.05 Omnibus. 11.30 Poročila. 11.35 Omnibus. 12.00 Glasba po željah. 13.00 Poročila. 13.15 Glasbeni almanah. 14.00 Novice. 14.10 Roman: Pavle Zidar - Zora Tavčar: »Dim«. 14.30 Tekmujte s Petrom (Jelka Daneu in Peter Cvelbar). 15.30 Poročila. 15.35 Poslušajmo spet. 17.00 Poročila. 17.05 Iz Beethovnovih del. 18.00 Poročila. 18.05 »Vila ob jezeru«. Roman, napisal Boris Pahor, dramatisiral Miroslav Košuta. Drugi del. 18.45 Vera in naš čas. 19.00 Poročila.

Programski sporazum v deželi

(nadaljevanje s 1. strani)

želo Furlanijo - Julijsko krajino in ki je bila poudarjena s sklenitvijo osimskega sporazuma med Italijo in Jugoslavijo. Biasutti je poudaril tudi pomembno vlogo posebnih deželnih komisij za vprašanja potresnega področja in za izvajanje italijansko-jugoslovanskih dogovorov.

V razpravo je poseglo devet deželnih svetovalec. Svetovalec Slovenske skupnosti Štoka je opozoril zlasti na sklep deželnega sveta, da se je treba zavzemati za rešitev še odprtih vprašanj slovenske narodne manjšine. Zavzemati se je treba za polno izvedbo načel, ki jih vsebujeta člen 6 republiške ustave in člen tri posebnega statuta avtonomne dežele Furlanije - Julijske krajine. Dežela mora zahtevati od vlade in parlamenta, naj s posebnimi normami poskrbita za globalno zaščito slovenske narodne manjšine. Svetovalec Štoka je izrazil zadovoljstvo zaradi sklenitve programskega sporazuma, ki je važen za nadaljnji družbeni in gospodarski razvoj Furlanije - Julijske krajine.

Socialist Zanfagnini je dejal, da je njegova stranka na pogajanjih stalno opozarjala na dejstvo, da splošni politični okvir v deželi nikakor ni v skladu z izrednim stanjem, ki je nastalo v deželi zaradi potresa. Zanfagnini je tudi opozoril, da Krščanska demokracija in njeni zavezniki niso hoteli spremeniti splošnega političnega okvira in so vztrajali na stališču, da je treba strogo ločiti politična vprašanja od programskih. Za izvedbo programskega spora-

zuma — je zaključil Zanfagnini — bodo odgovorne posamezne politične stranke, čeprav je jasno, da s sklenitvijo tega dogovora še ni prišlo do premirja med posameznimi silami.

Komunist Colli je poudaril pomen vsebine resolucije in opozoril, kako se je njegova stranka vztrajno zavzemala, da bi prišlo do skupnega nastopa vseh demokratičnih političnih sil pri prizadevanjih za obnovo Furlanije in za nadaljnji gospodarski in družbeni razvoj celotne dežele. Zadnji je v razpravo posegel voditelj krščanskodemokratske svetovavske skupine Coloni, ki je opozoril na glavne značilnosti predložene resolucije. S sklenitvijo tega sporazuma — je dejal Coloni — so demokratične politične sile pokazale velik čut za stvarnost in hkrati dokazale, da se zavedajo odgovornosti, ki jo imajo do prebivalstva v deželi.

Na seji je spregovoril tudi predsednik deželne vlade Comelli, ki je najprej orisal delovanje deželnega odbora v zadnjih mesecih in nato naglasil, da se deželna vlada popolnoma strinja z vsebino resolucije.

Pred zaključkom zasedanja je deželni svet izvolil komunist Giulia Magrinija za predsednika posebne deželne komisije za potresno področje. Dosedanji predsednik, krščanski demokrat Varisco, je odstopil.

—o—

Levica v Franciji

Francoski socialisti in komunisti so po daljših pogajanjih dosegli kompromis o kočljivem vprašanju jedrske obrambe države. Zaradi tega vprašanja je namreč že grozilo, da bo prišlo do razkola v francoski levici, ki bi onemogočilo nadaljnje tesno sodelovanje v boju za oblast. Obe francoski levi stranki sta poudarili, da načelno nasprotujeta jedrskemu orožju, vendar še nista odstranili vseh nesoglasij, kajti komunisti zagovarjajo stališče, da mora Francija imeti proste roke, kar zadeva jedrsko orbrambo, medtem ko socialisti niso tega mnenja. Tajniki treh levih strank, ki sestavljajo francosko levico, se pravi komunisti, socialisti in levi radikalci, bodo morali do srede prihodnjega septembra natančno izoblikovati novo stališče celotne levice do tega kočljivega vprašanja. Levica mora odstraniti tudi nekatera druga nesoglasja, ki se tičejo predvsem vprašanja poddržavljenja zasebnih podjetij, problema davkov na nepremičnine ter vprašanja natančnih rokov za izvedbo skupnega programa.

Podmornica - spomenik

Vlada nemške avtonomne dežele Schleswig - Holstein je proglasila zadnjo še popolnoma ohranjeno nemško podmornico iz druge svetovne vojne za narodni spomenik. Gre za podmornico U 995 sedmega C razreda; teh so imeli Nemci največ med drugo svetovno vojno. Uporabljali so jih proti zavezniškemu ladjevju na severnem Atlantiku. Podmornica je bila zgrajena leta 1943 v Hamburgu. Med napadom na neki konvoj, ki je plul proti Murmanskju, je bila nekoliko poškodovana in se je nahajala ob koncu vojne v popravilu v Trondheimu na Norveškem. Po nemški kapitulaciji jo je prevzela norveška vojna mornarica, ki pa jo je leta 1955 vrnila Zah. Nemčiji, kot darilo.

Andreotti bo sprejel slovensko odposlanstvo

(nadaljevanje s 1. strani)

in ga spomnili na obljubo, ki jo je dal septembra lani, da bo sprejel delegacijo Slovencev, ki mu bo podrobneje obrazložila zahteve o globalni zakonski zaščiti in sprejetju drugih ukrepov v korist slovenske manjšine v Furlaniji - Julijski krajini.

Slovenska in vsa demokratična javnost v deželi pričakuje, da se bo pred-

sednik Andreotti v imenu vlade in v skladu z izvajanjem ustavnih določil in z demokratičnim razvojem v državi obvezal, da se v najkrajšem času začne razprava v pristojnih parlamentarnih komisijah o zakonskih osnutkih v korist slovenske manjšine in da bo zakon o globalni zaščiti objavljen v roku 18 mesecev, ki je določen za uresničenje obveznosti, ki izhajajo iz osimskega sporazuma med Italijo in Jugoslavijo.

Boris Pahor

PRI HRVATIH V MOLISEJU

(zapis iz dnevnika 1977)

Razlog, da se sredi poletja odpravim na jug, mora res biti izreden, zakaj drugače me nihče ne bi pripravil da sredi vročine delam pokoro v polnem kupeju. A v hrvaških vaseh, ki so slovanski otočič na molizanskih tleh, nisem še bil; ker pa sem si že včokrat zaželel, da bi jih поблиže spoznal, je edino prav, da se podam na pot, ko se mi ponuja ugodna priložnost. Boljše pa ne bi mogel najti, kakor je stik z ljudmi, ko pri njih skličemo svoje letno srečanje člani združenja za zaščito ogroženih jezikov in kultur. Takrat namreč zaveje prijaznejši veter skozi ozračje obiskane skupnosti, ker se ta zave, da je njena etnična in jezikovna posebnost pri srcu tudi ljudem, ki živijo na oddaljenih koncih države. Domačini se kakor prebudijo iz dolgoletne omotice, se na pol v zadregi, na pol udobrovoljeni smehljajo, tako da človek ne ve, kdo je bolj vznemirjen, ali obiskani ali obiskovalci.

Natanko tako je bilo tudi tokrat.

A začelo se je že zarana pred postajo v Termoliju, kjer se je prijatelju Civaldu, ki se je malo za mano pripeljal iz Piemonta, približal uslužni občinski odbornik, češ da je v njem hitro spoznal slovenskega človeka! Osvaldo je seveda Okcitanec in povrh še valdežanske veroizpovedi, a vznemirjenemu možu, ki se je ponudil, da naju odpelje v štirideset kilometrov oddaljene vasi, ni bilo dosti mar za Osvaldov popravek. Pognal je svoj stari Volkswagen in naju vneto seznanjal z vsemi pomembnimi vejami svojega sorodstva. Od vsega pristrane razkrivanja pa je najbolj zanimiv podatek, da je naš voznik albanskega rodu in da je njegov stric pred prvo svetovno vojsko kot italijanski polkovnik igral pomembno vlogo v komaj rojeni Albaniji...

A jaz se razgledujem po pokrajini.

Spominja na postojnski svet, ovinkasta cesta pa se tukaj bolj strmo vzpenja. Od časa do časa se na vrhu griča v daljavi prikaže osamljena vas. Nobene ni v dolini, v grapi. Zasedle so višine zavoljo obrambe?

Niže doli so bile prej ob cesti dolge in široke njive sončnic.

Pa oljčni gaji.

Zdaj se peljemo mimo hrastovega gozda.

Zrak je kratek soparica, ki je vladala prejšnje dni, se je nekam odsrkala.

Naš voznik razlaga, koliko ton sončničnih semen pridelal njegov brat. Potem se povrne k vasi, ki je zasedla greben stažčastega relieva na desni. Tam skoraj vsi vaščani še govorijo po albanško. Zapeljal bi nas tja, ko bi imeli več časa na

razpolago. Jaz pa mislim na Skenderbega in na usodo številne albanske skupnosti na italijanskem jugu, na njihovo bogato kulturno dediščino. Na študijskem tečaju (Rocella Jonica 1975) sem se spoznal z njo, a vsega ne morem vključiti v svoj delovni dan; nujno moram sortirati, in če se odločim za nekaj, mora drugo odpasti.

Tako je bilo d:oslej z vsem, kar se je tikalo hrvaške skupnosti, teh treh vasi v Moliseju. *Živa Voda - Kruč* (Acquaviva Collecroce), *Filiči* (San Felice) in *Mundimitar* (Montemitro). Pred leti mi je

(Dalje na 4. strani)

Novo poslanstvo ameriškega zunanjega ministra Vanca

■ nadaljevanje s 1. strani

tonu. Izraelci pa bi morda pristali, da bi palestinski odposlanci sodelovali na pogajanjih v Ženevi v sklopu jordanske ali kakih druge arabske delegacije. Kočljivo je nadalje vprašanje palestinske države oziroma palestinske domovine, ki je med drugim tesno povezano s problemom branljivosti izraelskih meja.

Potovanje ameriškega zunanjega ministra Vancea ne bo po vsej verjetnosti imelo neposrednih uspehov, a bo morda le postavilo temelje za nadaljevanje pogajanj za ureditev bližnjevzhodne krize.

Razprave o položaju vernih v Jugoslaviji

V slovenskem in hrvaškem tisku, tako v dnevnikih kot v drugih listih, zlasti cerkvenih, so se zadnje tedne pojavili številni članki in dopisi o položaju vernih in o odnosu med vernimi in ateisti, o odnosu ZK do vernih, o položaju Cerkve itd., zlasti tudi v zvezi s širšo diskusijo o teh stvareh v Zagrebu, ki so se je udeležile politične osebnosti, sociologi, filozofi itd., ne pa cerkvene osebnosti, in katero so oddajali preko množičnih komunikacijskih sredstev tudi za javnost. Zadnja številka »Glasa koncila« prinaša o tem daljši komentar.

V ljubljanskem dnevniku »Delo« se je zvrstilo zadnji čas poleg poročil o zavzetju stališč o tem vprašanju s strani raznih vidnih osebnosti, kot je npr. predsednik ZK Franc Šetinc, več dopisov bravev, in zanimivo je, da se je oglasil v sobotni prilogi Dela z dolgim dopisom tudi dr. France Perko, dekan teološke fakultete, kjer opozarja, da še obstajajo na strani ZK negativna stališča do vere in vernih, kakor da je vera zanika. Zapisal je med drugim: »Marx je nekaj nasprotnega socializmu, kar Perko »recept« osvobajanja in religije postavil na podlagi miselnih tokov 19. stol. in diagnoze takratnega religioznega družbenega udejstvovanja. Upravičeno se lahko vprašamo, ali je Marxova diagnoza povsod veljavna tudi danes. Če ni, je treba spremeniti tudi »recept«. Gotovo je, da res vernemu, ne praznovernemu kristjanu vera ne pomeni zaslužnje, ampak osvobajanje. Boga ne

čutim kot neko silo nad menoj, ampak kot nekaj meni najbolj notranjega, ki me vodi k dobremu in k svobodi. Prepričan sem, da je krščanstvo religija svobode in je začelo, seveda z različnimi deviacijami v zgodovini, najbolj revolucionaren proces, od katerega se po eni strani hrani tudi marksizem. Zato je za vernega kristjana vsako osvobajanje od religije zaslužnjevanje, in priznati je treba, da ponekod komunizem z osvobajanjem od religije verne dejansko zaslužnjuje.«

Perko tudi piše: »Večkrat prihaja do nerazumevanja zaradi tega, ker polagamo v posamezne pojme različno vsebino. Tako je npr. tudi za vernega človeka jasno, da mora naša šola temeljiti na znanosti, kakor pravi v svojem članku F. Šetinc. Toda v pojem »znanstveno« lahko položimo različno vsebino. Nekateri istovetijo znanstveno z marksističnim, in to zopet z ateističnim. Jasno je, da tega pojma »znanstvenega« veren človek ne more sprejeti. Tako istove-

(Dalje na 5. strani)

—o—

Evropska skupnost za potresno področje

Evropska gospodarska skupnost bo financirala izvedbo 93 načrtov, ki se tičejo kmetijstva na potresnem področju v Furlaniji. Gre za obnovo podjetij, ki se bavijo s trgovino kmetijskih pridelkov, za obnovo hidrogeoloških naprav, za pogozdovanje, za ureditev poljskih poti, vodovodov in skupnih pašnikov, za obnovo daljnovodov in za druga dela, katerih načrte so pripravile gorske skupnosti, občinske uprave in za druge. Evropska gospodarska skupnost bo krila 45 odstotkov stroškov za uresničitev ter načrtov, 45 odstotkov stroškov pa bo krila država. Preostalih deset odstotkov stroškov pojde v breme deželne uprave.

Polemike okrog škofa Lefebvra

Škof Levebvre obiskuje zadnji čas južnoameriške države in se sestaja s skupinami vernikov, ki simpatizirajo z njegovimi protikoncilskimi idejami. Zadnji čas je prispeval v Brazilijo, medtem ko mu Argentina in Mehika nista dovolili vstopa, menda zaradi »verskega miru«. Ob prihodu v Brazilijo ob koncu preteklega tedna je škof izjavil v pogovoru s časnikarji, da »papež ni izdal Cerkve, pač pa je šibak kot pa-

pež in je bil izdan od sovražnikov Cerkve, ki ga obdajajo.«

Nepričakovan odmev ima Lefebvra zadeva v Sloveniji in na Hrvaškem. Kot povzemamo po hrvaškem »Glasu koncila«, je baje nek visok predstavnik Cerkve v Sloveniji izjavil, da bi imel škof Lefebvre mnogo simpatizerjev, če bi prišel v Slovenijo, kar da je povzročilo odmeve med različnimi škofi v tujini.

Sklep o priznanju slovenščine

Deželni odbornik za krajevne ustanove Bianchini je pred dnevi sprejel predsednika tržaške pokrajine Ghersija in podpredsednika Martoneja. Predmet razgovora je bil sklep tržaškega pokrajinskega sveta, po katerem je bil spremenjen člen 12 pravilnika pokrajinskega sveta, tako da je bila slovenskim svetovalcem priznana pravica, da na sejah sveta govorijo v materinem jeziku. Ta sklep namreč še vedno proučuje de-

želni nadzorni odbor in zato še ni postal veljaven.

Predstavnik tržaške pokrajinske uprave sta deželnemu odborniku — tako pravi poročilo tržaške pokrajine — obrazložila pravne razloge, zaradi katerih je po njunem mnenju sklep popolnoma zakonit. Poudarila sta tudi pomen odobritve tega sklepa, saj bi s tem prišla do izraza avtonomija pokrajinske uprave in bi se vsaj delno sprejele upravičene zahteve slovenske narodne manjšine, s čimer bi se izvajala ustavna določila in določila deželnega statuta.

Predsednik in podpredsednik tržaške pokrajine sta naglasila, da bi odobritev sklepa pomenila tudi vzpodbudo parlamentu in vladi za izglasovanje organskih zakonskih ukrepov za zaščito slovenske narodne manjšine v Italiji.

Pri Hrvatih v Moliseju

(Nadaljevanje s 3. strani)

prof. Dell'Aversano poslal nekaj narodnega blaga, nekaj risb, potem revijo *Naš jezik*. Čez čas je to dopisovanje zaspalo. Prijatelj doktor Milan Starc, ki je kot študent potoval tod, me je opozoril na študijo slavista Milana Rešetarja o molizanskih Hrvatih. Sam sem vedel za spise iharda Orla. A do današnjega dne se moje znanje ni poglobilo v to smer. A kaj, mogoče bo kdo drug povzel, moje vrstice pa naj zbudijo zanimanje za usodo ljudi, ki so v istem položaju kakor naši beneški Slovenci. Pa kakor provansalsko ljudstvo po alpskih dolinah Piemonta. Kakor ladinski ljudje v svoji dolomitski domovini, kot furlanska skupnost v marsikaterem predelu naše dežele, albanski in grški občestvi v Kalabriji ... Zakaj nobenega dvoma ni, da se bomo ali vsi skupaj rešili v jutrišnji dan ali pa se sploh ne bomo rešili.

Vozilo se zdaj po dveh ovinkih spušča v vas, ki se je raztegnila po položni ravnici. Na tabli, ki nosi ime vasi, je občina poleg *Acquaviva Collecroce* dala pripisati še hrvaški *Kduč!* Sobota je, a razpoloženje je na cesti prazniško. Gruča nas pričaka pred šolo, v kateri bomo zborovali. Mladi župan Italo Mirko opravlja gostiteljske dolžnosti.

A bolj me zanima skupina fantov in deklet, ki se radovedno razgleduje po potnikih, ki so se potrudili, da iz oddaljenih pokrajin pripotujejo sem na obisk.

Moja istrska hrvaščina mi je precej v pomoč. Ikavski-štokavci so.

Milko je bilo.

Kruč je lipi grad.

Nikdar pa ne rečejo, da govorijo po hrvaško, ampak samo *naš jezik*. Tako trdijo, da govorijo svoje narečje samo, ko se pogovarjamo po italijansko, v svoji hrvaščini pa ne poznajo besede *narečje*, temveč samo jezik. *Naš jezik*.

A opustiti moramo jezikovna ugotavljanja, ker se začenja uradni del srečanja.

(Dalje prihodnjič)

Vlada »zgodovinskega kompromisa«

Po predvidevanjih, vsebovanih v študiji, izdelani po naročilu ameriškega kongresa, bo imela italijanska pomunistična stranka v vladi »zgodovinskega kompromisa« tretjino ministrskih mest poleg podpredsednika vlade. Med »komunističnimi« ministri bodo tista za delo, za zdravstvo in za javna dela. Predsednik vlade bo krščanski demokrat. Ostali dve tretjini ministrstev bo porazdeljenih med krščanske demokrate in socialiste. Krščanski demokrati bi vsekakor še imeli večino ministrskih mest. Pogoji s strani KD bi bil, da ostane zahodni kurz italijanske obrambne in zunanje politike nespremenjen. Vlada bi izvajala dolgoročne reforme, ki jih zahtevajo komunisti, a bi se držala na kratek rok politike varčevanja. Tako poroča dnevnik »La Repubblica«.

—o—

Pesnik in pisatelj Vinko Beličič preživlja počitnice kar doma na Opčinah, kot vsako leto. Mir, počitek in lepo naravo najde na kraški gmajni, pravi. In tam mu zorijo tudi poglavja novega pripovednega dela.

Križani in regulacijski načrt

Iz Križa pri Trstu smo prejeli, s prošnjo za objavo, prepis vloge, ki jo je skupina Križanov konec julija naslovila na tržaškega župana inž. Spaccinija v zvezi z zadnjo spremembo splošnega regulacijskega načrta tržaške občine. Vsebina vloge je zelo zanimiva, ker kaže, da sestavljavci urbanističnega načrta nikakor niso upoštevali osnovnih potreb Križa, s čimer se potrjuje glavna značilnost vseh urbanističnih instrumentov tržaške občine in žal tudi dežele, naj bi namreč naše vasi na tržaškem Krasu, oziroma izven strogega mestnega področja postale nekakšen »muzej«, ki bi si ga ogledovali meščani v svojem prostem času.

»V naši vasi — pravi med drugim vloga Križanov — primanjkuje najmanj 100 novih stanovanj, kar povzroča hude socialne neprilike. Nove družine so prisiljene živeti v slabih razmerah skupno s sorodniki, stanovanjske najemnine so previsoke, higienске razmere v starih stanovanjih so neustrezne zlasti za otroke, mladi ljudje pa se ne morejo poročiti, ker ne dobijo stanovanja in si ga ne morejo zgraditi.« Tržaška občinska uprava v svojem regulacijskem načrtu ni upoštevala teh potreb in socialnih razmer, kot tudi ni upoštevala pro-

šenj 13 lastnikov zemljišč iz naše vasi, ki so zaprosili za gradbena dovoljenja v njeni vložene preko Konzulte za zahodni Kras že v novembru leta 1975.

Zato se podpisniki vloge obračajo na neposredni bližini, čeprav so bile prošnje župana, da bi pri proučevanju pripomb k zadnji spremembi regulacijskega načrta primerno razširili gradbena območja v neposredni bližini vasi, s čimer bi tudi ohranili pri življenju vaško skupnost in zajamčili njeno kulturno povezavo ter uredili nekatere socialne probleme, ki v vasi postajajo iz dneva v dan hujši.

Nova gradbena območja — nadaljuje vloga — so predvidena v bregu, v zelo ozkem pasu, zelo daleč od vasi, kar ni v skladu s potrebo po njeni kulturni in družbeni enotnosti. Načrt je poleg tega popolnoma pomanjkljiv, kar se tiče načrtovanja zemljišč za nadaljnji gospodarsko - obrtniški razvoj vasi, saj niso predvidene površine z obrtniško namembnostjo. Na koncu Križani v svoji vlogi naprošajo župana, naj poskrbi, da se med razpravo o spremembah regulacijskega načrta upoštevajo navedeni predlogi ter zahteve, kajti v nasprotnem primeru bodo hudo prizadete že tako slabe socialne razmere v vasi.

Kot vidimo, gre za zelo preproste besede, ki pa bolj kot »učena« izvajanja urbanistov jedrnato in zlasti zelo jasno razčlenijo socialno problematiko vasi in hkrati predlagajo stvarne rešitve. Zakaj »učeni urbanisti« ne zaslišijo prizadetega prebivalstva, preden sestavijo svoje urbanistične načrte, ki so čestokrat prej plod njihove domišljije in njihovih teorij kot pa instrumenti, ki naj urejajo in s tem tudi olajšajo nadaljnji družbeni, gospodarski in kulturni razvoj prebivalstva na določenem teritoriju?

Letno poročilo Glasbene matice

Glasbena matica v Trstu je izdala v obliki čedne brošure na 50 straneh svoje letno poročilo o delovanju v sezoni 1976-77. Poročilo se nanaša na delovanje glasbene šole in na koncertne prireditve. Uvodni članek izpod peresa Dušana Hreščaka pa je posvečen dosedanjemu ravnatelju Glasbene matice dr. Gojmiru Demšarju, ki je stopil v pokoj, posle pa predal, kot znano, svojemu dolgoletnemu sodelavcu prof. Svetu Grgiču.

Sledijo podatki o odboru Glasbene matice, o učnem osebju, sezname gojencev raznih glasbenih šol na Tržaškem in v posameznih krajih, dalje o zborih, o akademijah in drugih nastopih, o radijskih in televizijskih snemanjih, o raznih drugih pobudah in o abonmajskih koncertih. Brošura je ilustrirana z mnogimi fotografijami razredov učencev, zborov in nastopajočih skupin, ki nam kažejo simpatično podobo te naše glasbene mladine.

KAMENICA 1977

»Tle se usako leto ponavljajo sosiednje, s katerimi so se beneški Slovenci avtonomno upravljali skozi tisoč let«. Te besede so vklesane na velikem kamnu, ki stoji nedaleč od ceste, s katere lahko stopiš na prostrani travnik, na Kamenico, kot pravi domačini temu slikovitemu gorskemu kraju nedaleč od Gorenjega Tarbija v Slovenski Benečiji. Beneškoslovenska kulturna društva ter Zveza emigrantov so v soboto, 30. julija, in v nedeljo, 31. julija, priredila na Kamenici 6. kulturno srečanje med sosiednjimi narodi. V soboto je Kamenica privabila veliko število ljudi iz celotne Beneške Slovenije in iz drugih krajev, kar je obetalo, da se bo naslednji dan letošnjega kulturnega srečanja udeležilo rekordno število ljudi. Za današnji letni čas izredno slabo vreme pa je preprečilo množično udeležbo, čeprav moramo priznati, da smo se kar začudili, ko smo popoldne kljub ploham in nevihtam zagledali na Kamenici precejšnjo množico. Beneški Slovenci se očitno niso ustrašili slabega vremena in v lepem številu prihiteli na svoj praznik. V tem vidimo tudi znak novih časov v tej naši toliko let zanemarjeni slovenski deželici ter dokaz trdne volje naših bratov, da si izbojujejo lepšo in pravičnejšo bodočnost.

Nedeljski popoldanski spored se je začel z mašo, ki jo je daroval videmski pomožni škof msgr. Emilio Pizzoni ob asistenci številnih beneškoslovenskih duhovnikov. Msgr. Pizzoni je v svojem govoru, ki ga je v slovenščini kratko povzel župnik Gorenjega Tarbija Emil Cenčič, najprej obžaloval, da ne zna slovensko, nato pa naglasil aktualnost krščanskega nauka o bratstvu in ljubezni. Njegova prisotnost na letošnji Kamenici pa je prav gotovo v skladu z izvajanjem videmskega nadškofa msgr. Battistija na Dnevu emigranta v Čedadu v letošnjem januarju, kar zadeva narodne pravice Beneških Slovencev. Med mašo je

msgr. Pelizzo birmoval kakih 20 otrok iz beneškoslovenskih župnij. Pred daritvijo in med njo se je ulila močna ploha, vendar so ljudje pogumno vztrajali in iskali zavetja pod dežniki ali ob bližnjih stojnicah.

Udeležencem je v imenu prirediteljev spregovoril prof. Beppino Krizetič, ki je med drugim poudaril, da ima letošnje srečanje še poseben pomen, saj je potres še bolj opozoril na socialne probleme, na emigracijo in na jezikovne in kulturne probleme Slovenske Benečije. Potres pa je dvignil — je nadaljeval govornik — zavest naših ljudi, ki hočejo sami odločati o svoji usodi. Potem ko je omenil novo ozračje, ki je tudi v Beneški Sloveniji nastalo po podpisu osimskega sporazuma, je govornik naglasil, kako Beneški Slovenci danes z večjo zavzetostjo in bolj enotno zahtevajo, naj italijanska država v skladu z določili ustave prizna njihove jezikovne, narodnostne in kulturne pravice ter zajamči tudi ekonomski in socialni razvoj, ki bo omogočil, da bo ljudstvo spet obnovilo socialno tkivo, ki ga je hudo načela emigracija. Prof. Krizetič je končno podčrtal solidarnost, ki ga je prebivalstvu na potresnem področju izkazala zlasti Slovenija, tako da je njena pomoč »ustvarila na obeh straneh meje stik, ki je ne glede na ideološke razlike okrepil zgodovinske, jezikovne in kulturne vezi.«

Kot smo že napisali, je bil kulturni spored zaradi izredno slabega vremena okrnjen. Kratko so nastopili Veseli planšarji, nato pa so se na odru predstavili člani furlanske folklorne skupine iz kraja Passian di Prato. Koroški zbor PD Zarja iz Železne Kaple na Koroškem je zapel nekaj umetnih in ljudskih pesmi, končno so se predstavili še člani folklorne skupine iz Režije. Prav med nastopom te skupine pa se je ponovno ulila močna ploha, tako da so morali zaključiti kulturni spored.

Nastop »Slovenskega okteta« v Pevmi

V okviru »praznika petja in vina«, ki ga že več let zapovrstjo organizirajo v Pevmi pri Gorici, je v nedeljo, 31. julija, nastopil s koncertom »Slovenski okteta« iz Ljubljane. Kljub deževnemu vremenu se je v Pevmi zbralo lepo število ljudi, ki pa so se po končanem koncertu nekoliko porazgubili zaradi plohe, ki se je vlila, ko je okteta zapel zadnjo pesem.

O nastopu te svetovno znane skupine, ki je pravkar zaključila tudi turnejo po Afriki, lahko rečemo, da tokrat ni prišlo do izraza tisto petje, kakršnega si od »Slovenskega okteta« vsakokrat pričakujemo. K temu je nedvomno bistveno pripomoglo dejstvo, da je bil nastop na prostem, kar je poslušalcu zelo otežkočalo dobro sprejemanje petja, saj se je na nekaterih točkah velikega dvorišča, kjer je okteta nastopil, zelo slabo slišalo. Večkrat je motilo tudi pretirano izstopanje zdaj enega zdaj drugega pevca, kar je bilo večkrat opaziti

predvsem pri tenoristih. Vse te pomanjkljivosti potrjujejo znano tezo, da vse pevске skupine niso primerne za petje na prostem. Zdi se nam, da velja na žalost to tudi za »Slovenski okteta«, ki je, kot znano, ena izmed najboljših in pevsko najbolj prefinjenih skupin v Sloveniji. Pevci do potankosti dojemajo smisel skladb, ki jih izvajajo; zato je škoda, da tokrat niso mogli vseh teh svojih vrlin izraziti tako, kot bi jih sicer lahko.

Pevmski praznik se je nadaljeval naslednjega dne, to je v ponedeljek 1. avgusta, s plesom ob zvokih ansambla »Igo Radovič« iz Nabrežine, ki bi predvidoma moral nastopiti tudi v nedeljo po koncertu »Slovenskega okteta«, kar pa je preprečil dež. Prejšnjega dne to je v soboto, pa so v Pevmi imeli v gosteh ansambel »Feniksi« iz Ilirske Bistrice.

A. L.

Novi cesar v Afriki

Nekateri angleški in ameriški listi so prinesli te dni dolge članke o novem cesarju v Afriki — Bokassu I. Jean Bedel Bokassa je bil doslej dosmrtni predsednik Srednjeafriške republike, ki ima dva milijona prebivalcev. Za dosmrtnega predsednika se je seveda sam proglasil, po vzgedu Amina v Ugandi, Duvaliera na Haitiju ter še nekaterih drugih. Vendar pa mu to ni bilo dovolj in zato je sklenil postati cesar. Seveda ni v njegovi državi nihče proti temu — nasprotovanje bi imelo škodljive zdravstvene posledice. Kot skoro vsi afriški »dosmrtni predsedniki« je bi tudi Bokassa svoj čas podčastnik v tuji kolonialni vojski, ki je gospodarila v njegovi domovini. Potem pa je začel lezti navzgor in prišel do stopnje častnika. Oblasti se je polastil na novoletni dan leta 1966, ko je odstavil predsednika Davida Dacka, ki je bil njegov bratranec. Ta pa je pet let prej vrgel s predsedniškega sedeža svojega strica Boganda.

Tako se torej odvija v tej centralnoafriški državi najvišja politika v čisto domačem krogu. Priznati pa je treba, da dosejani dosmrtni predsednik in novi dosmrtni cesar Bokassa ni krvoloččen, vsaj še zdaleč ne tako kot njihovi vzorniki — odstavljenega predsednika, svojega bratranca, je namreč postavil za svojega prvega svetovavca in dozda kar dobro vozita skupaj. Svojim podložnikom da sicer odrezati ušesa, če kradejo, vendar pa ne obsoja svojih političnih nasprotnikov na smrt in tudi ne na dolgoletno ječo zaradi kakega nedolžnega članka, tem manj, ker ne zna skoro nobeden njegovih podanikov pisati. Bokassa je veseljak, ki zna uživati življenje. Koliko ima žen, najbrž se sam ne zna natančno, otrok pa ima okrog trideset. Za to svojo veliko družino je dal zgraditi posebno palačo. Seveda ne bo mogel napraviti vseh svojih žen za cesarice. To čast bo uživala ena sama, neka Romunka, ki ji je ime Katarina in katero je vzel že nekajkrat tudi s seboj na obisk v tuje države, med drugim v komunistično Kitajsko. Kronanje bo 4. decembra, trenutno pa je Bokassa močno zaposlen z imenovanjem črnega plemstva, knezov, grofov, baronov in tako naprej. Umaknil se je v eno svojih palač 50 km

(Dalje na 7. strani)

—o—

Razprave o položaju vernih v Jugoslaviji

■ nadaljevanje s 3. strani

tenje dejansko uničuje znanost. Znanstvene hipoteze glede religije so lahko zelo različne in bilo bi neznanstveno trditi, da so prav marksistične edino pravilne. Zato je razveseljivo, da se dogmatična stališča marksizma glede religije postavljajo pod vprašaji. S tem ni rečeno, da verni pričakujemo, da se bodo marksisti odrekli svojim stališčem, pač pa, da jih ne bodo postavljali kot absolutne, večne, enkrat za vselej veljavne rešitve. Upamo lahko, da bodo v teh zadevah ponovno ustvarjalno razpravljali, jih z znanstvenimi metodami raziskovali in stopili v dialog z vernimi.«

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Dve knjigi »Zgodovinskega časopisa«

V Trst sta končno prispeli dve knjigi Zgodovinskega časopisa, glasila Zgodovinskega društva za Slovenijo. Prva obsega 1. in 2. zvezek, druga pa 3. in 4. Gre za revijo, ki izhaja v obliki zbornikov, po dve številki skupaj. V tiskarskem pogledu sta knjigi vse prej kot prikupni, vendar ju z zanimanjem vzamemo v roke, ker gre pač za publikaciji, ki obravnava slovensko zgodovino, kar je vedno zanimiva, aktualna in zaželena snov.

Prva knjiga šteje 220 strani in prinaša šest razprav, poročila o kongresih in simpozijih, ocene in poročila ter bibliografijo. Razprave so naslednje: Ignacij Voje: »Vplivi osmanskega imperija na slovenske dežele v 15. in 16. stoletju«; Ferdo Gestrin: »Trgovina s kožami v Markah v 15. in v prvi polovici 16. stoletja«; Miroslav Kokolj: »Razvoj osnovnega šolstva v Prekmurju do 19. stoletja«; Dragovan Šepič: »Velika Britanija in vprašanje revizije jugoslovansko - italijanske meje 1941«; Janez Kos: »Kranjske deželne elektrarne«; in Tone Zorn: »Poskusi ureditve položaja slovenske skupnosti na avstrijskem Koroškem v času avtoritarnega režima«. Malo čuden vtis napravi dejstvo, da so v kazalu natisnjeni naslovi razprav in drugih člankov prej v ruščini kot angleščini, ki velja za prvi in najbolj razširjeni mednarodni jezik; to vzbuja namreč vtis nekega posebnega prilizovanja Rusom, medtem ko je nedvomno bolj važno, da seznanjamo Slovenci s svojo zgodovino zahodni svet; vzhodni, slovanski svet bi se moral zanimati zanjo in jo temeljito poznati že iz razloga toliko deklarirane slovenske vzajemnosti, če seveda ta vzajemnost ne velja samo za manjše slovanske narode nasproti velikim, ne pa za velike nasproti majhnim. Praksa žal kaže, da je tako.

V razpravi »Vplivi osmanskega imperija na slovenske dežele v 15. in 16. stoletju« se je lotil Ignacij Voje zelo važnega poglavja v slovenski zgodovini, ki pa je kljub temu še veliko premalo raziskano in obravnavano, kot tudi on naglašja. Temu pa se lahko čudi le tisti, ki ne ve, da v slovenski zgodovini dejansko ni dobe in dogajanja, ki bi bila raziskana, kakor je treba. Iz vzroka, ki ni jasen — iskati ga je treba najbrž v kakem kompleksu slovenske psihe, predvsem pa v neprestanem ponavljanju lažne in bedaste fraze, da slovenski narod nima zgodovine — nismo raziskali še niti najbolj dramatičnih in razgibanih obdobij slovenske zgodovine, med katero spada ravno obdobje turških napadov na slovenske dežele. Zato pomeni ta razprava Ignacija Vojeta resnično pomemben doprinos k slovenskemu zgodovinopisju, tembolj, ker jo je avtor znal vokvirati v širši in organski koncept slovenske zgodovine, čeprav nekaterih stvari morda ni dovolj poudaril. »Znanstvenega dela, ki bi v celoti zajelo problematiko turških vpadov na slovensko ozemlje, še nimamo. Najbolj celovite preglede turških napadov, povezanih s problematiko obrambe, najdemo v nekaterih splošnih pregledih slovenske zgodovine«, pravi Voje. Sam je npr. med drugim ugotovil, ali bolje, opozoril, na zanimivo dejstvo, da je bil verjetno glavni vzrok, da so Turki pustili od leta 1421 do leta 1469 na miru slovenske dežele, ta, da so bili

v dobrih odnosih z državo celjskih grofov oziroma knezov (kot je omenjeno že v »Celjski kroniki«). Mara Branovič, sestra Katarine, žene Ulrika II., je bila namreč ena izmed žen sultana Murata II., ki je bil velik prijatelj celjskih grofov. Sultan Mehmed II. pa je poslal, ko je stopil na prestol, celo prijateljsko poslanico Ulriku Celjskemu.

V razpravi najdemo še dosti drugih zanimivih podatkov, ki osvetljujejo dobo turških napadov na slovenske dežele, zlasti podatke o strašnih človeških in materialnih izgubah, ki so jih zaradi tega pretrpele v poznejših razdobjih slovenske dežele. Po navedenih podatkih se da sklepati, da so slovenske dežele izgubile tedaj morda polovico prebivalstva. Celi okrajji so opusteli. Slovenske dežele so morale dajati tudi za obrambo Hrvaške in Slavonije velike denarne žrtve, medtem ko se rimsko-nemško cesarstvo sploh ni brigalo za turško nevarnost in ni dajalo za obrambo nič razen obljud, kot pravijo podatki, čeprav sta Slovenija in Hrvaška branili dejansko vse cesarstvo in vso srednjo Evropo pred Turki.

Ferdo Gestrin objavlja zgodovinsko študijo »Trgovina s kožami v Markah v 15. in v prvi polovici 16. stoletja«. Naslov ni prav posrečen, kajti za slovensko zgodovino je važna razprava predvsem po tem, koliko so bile slovenske dežele udeležene v tej trgovini, to je, koliko so same izvozile kož v Marke in koliko ostale tr-

govine s kožami je šlo preko slovenskega ozemlja. Seveda pa ima študija pomen tudi za italijansko ekonomsko zgodovino. Italija je porabila v tistih časih zelo veliko kož, ker je bila industrija usnja in usnjenih izdelkov zelo razvita — kar se nedvomno še danes pozna v tradiciji ugleda italijanskega čevljarstva in drugih usnjenih izdelkov, npr. torbic —, sama pa ni pridelala dovolj kož, zato jih je morala uvažati iz slovenskih dežel, iz Madžarske, Hrvaške, nemške Avstrije, pa tudi z južnega Balkana. Ferdo Gestrin prikaže razvoj te trgovine, zlasti v zvezi s političnim dogajanjem, ki je bilo krivo — zlasti turške osvojitve — da se je premaknil tranzit kož, ki je šel prvotno v veliki meri skozi slovenske dežele, proti južnemu Balkanu in so ga prevzeli največ Dubrovničani. Vsekakor bi bilo dobro na osnovi njegove študije še naprej zasledovati razvoj in propadanje meščanskih trgovskih družin v slovenskih mestih v zvezi s to trgovino, pri kateri pa so bili udeleženi nedvomno tudi kmetje in plemiči. Znano je, da so se tedaj slovenski kmetje še n a debelo pečali s trgovino in s tem konkurirali mestnim trgovcem in plemičem. Gestrin si je vzel trud, da je preiskal arhive v Markah in odkril tako novo gradivo. Že prej je na osnovi odkritega gradiva opozoril na važnost kmečke trgovine v Sloveniji v stoletjih pred kmečkimi upori, kar je morda celo važnejše za splošno sliko slovenske zgodovine do 16. stoletja, kot si to sam predstavlja, ker v tem nedvomno tiči neka prastara tradicija trgovanja z Italijo.

Miroslav Kokolj je objavil razpravo »Razvoj osnovnega šolstva v Prekmurju do 19. stoletja«. Naslov bi se pravilno glasil »Razvoj protestantskega in katoliškega šolstva v Prekmurju do 19. stoletja«, ker za to dejansko gre. Raz-

(Dalje na 7. strani)

PROSTOR MLADIH

»Ognjišče« za mesec avgust

Nova številka Ognjišča, mesečnika za mlade, se začne s precej naivnim pismom neke Saše, ki pravi, da že tri leta razmišlja, kje živi Bog, če sploh živi. Seveda je vprašanje samo dozdevno naivno, kajti dejansko posega v bistvo teologije oziroma vere sploh, in tako nudi očetnemu uredniku priložnost za precej obširen odgovor, ki ga zaključuje s priznanjem: »Lepo je, da ti in tvoje prijateljice tudi o takih velikih vprašanjih razmišljate in se pogovarjate. Mnogi mislijo, da današnja mladina nima nobenega smisla za verska vprašanja, da živi samo od danes do jutri in misli le na zabave. V skriti »kamrici« človeškega srca, kot bi rekel Cankar, pa se dogaja marsikaj, kar je skrito očesu opazovalcev. Rekel bi ti pa še nekaj,« pristavlja oče urednik. »Živi tako, da ti Bog ne bo v napoto, to se pravi tako, da ti ne bo treba žele, da bi ga ne bilo, ker potem pač ni ne greha, ne njegove sodbe in njegovih zahtev po krepostnem življenju. To je najboljši način, da odkriješ in spoznaš Boga. Ne bo te več morilo vprašanje, kje Bog živi, ker boš ti živel z njim in on s tabo.«

V tej številki Ognjišča najdemo tudi intervju z ljubljanskim nadškofom in slovenskim metropolitom dr. Jožetom Pogačnikom za njegov zlatomašniški jubilej in petinsedemdesetletnico rojstva. Žal se obrača v odgovorih bolj nazaj kot naprej.

Krajši članek urednika Franca Boleta poroča o trojnem slavju v Baragovem Dobrničju. Pred 180 leti se je namreč rodil tam škof Baraga, veliki slovenski kandidat za čast oltarja, obhajajo pa tudi dva župnijska jubileja.

V stalni rubriki Velike osebnosti stare zaveze nam Ognjišče tokrat predstavlja sodnika Gedeona, rešitelja Judov v boju proti Madiancem. Zanimiv je dopis iz Zambije misijonarja Mihe Drevenška, iz katerega zveemo nekaj o tamkajšnjih jezikovnih razmerah. Vsakdo bo verjetno rad prebral tudi članek o umrlem Wernherju von Braunu, ki je vodil ameriške raziskave vesolja. Mesečna priloga pa je posvečena zgodovini letalstva s štirimi stranmi barvnih fotografij. Te mesečne priloge si zaslužijo posebno pohvalo, ker so vedno strokovno pa tudi uredniško oziroma jezikovno odlične in res skrbno pripravljene. Nadaljuje se barvna slikanica »Cerkev skozi zgodovino«, prav tako roman »Sosedov fant«, katerega avtorica je Betty Cavana. Športna rubrika obravnava tokrat skok v višino in zanjo velja isto kot za mesečno prilogo. Pozna se ji roka strokovnjaka. Omeniti je seveda še pisma mladih, popevkarsko rubriko, leposlovne prispevke, humor in rubriko o najlepših katedralah, dalje rubriko o novih knjigah in tisto o obiskih pri mladih bolnikih.

Vztrajati pri teritorialnem načelu manjšinskih pravic na Koroškem

(nadaljevanje s 1. strani)

pri nas, kjer se je spremenilo že marsikatero tržaško predmestje v izoliran otok slovenskega jezika, že od vseh strani obdan od tujejezičnega prebivalstva, npr. pri Sv. Jakobu, v Škednju, pri Sv. Ivanu, na Konknelu, v Rojanu itd. Zdaj nam že grozi, da se bo prej ali slej zgodilo tako tudi z našimi vasi, ki so mnoge že obdane z obročem novih hiš, v katerih stanujejo največ tujejezični priseljenci

Na Koroškem je ta proces drobljenja napredoval še bolj in tako se tam danes že ostro soočata dva koncepta, dve različni pojmovani slovenske manjšine: stara, zgolj jezikovna, in nova, ki se začne zavdati vrednosti in pomena narodnostnega ozemlja, tudi za ohranitev jezika. Zgolj jezikovnega pojmovanja manjšine se oklepajo navadno predstavniki večinske narodnosti in države, a tudi še prenekateri Slovenec. Važnosti teritorialnega obsega narodnosti pa se začenjajo vedno bolj zavdati vsi tisti, ki niso navezani na stare koncepte in jemljejo sproti na znanje spremembe, ki jih prinaša moderni razvoj.

Pri tem je pripomniti, da so že v preteklosti obstajali poleg jezikovnega tudi teritorialni in pravni kriteriji za narodno pripadnost, le da jih Slovenci nismo priznavali, dokler se nam je zdelo, da so samo v našo škodo. Znano je, da velja v večini držav samo pravna narodnost: narodnost se namreč istoveti z državljanstvom in za pripadnika dotičnega naroda velja vsak, ki ima potni list dotične države, npr. v Franciji, Združenih državah, Avstraliji, Kanadi, v južnoameriških državah in sploh skoraj po vsem svetu. Obratno pa se preneha smatrati za pripadnika dotične narodnosti, kdor se odpove njenemu državljanstvu. Tako npr. ne velja več za Angleža rojen Anglež, ki se odpove angleškemu državljanstvu, tudi če ne zna nobenega drugega jezika kot angleško. Temu pojmovanju sorodno je pojmovanje teritorialnega pojmovanja narodnosti. Določenemu narodu odgovarja namreč določeno narodno ozemlje, ki je ustaljeno in ni podvrženo zmanjšanju ali povečanju zaradi raznaroditve ali zaradi asimilacije kake druge narodnosti. To velja med drugim za skandinavske narode in seveda tudi za mnoge druge.

Slovenci še vedno v praksi ne poznamo pojma slovenskega državljanstva, ki bi se vsaj v Sloveniji moglo istovetiti s pojmom narodnosti. Še manj je možno to načelo uveljaviti na slovenske manjšine zunaj. Vztrajati zgolj pri načelu jezikovne narodnosti pa bi pomenilo, da bo v teku nekaj generacij skrčeno slovensko narodno ozemlje, če bo šel današnji proces asimilacije naprej v istem ritmu, zgolj na ozemlje SR Slovenije. Zato moramo Slovenci korigirati svoj koncept narodnosti v toliko, da mu pridružimo poleg jezikovne pripadnosti tudi pojem narodnega teritorija. Vsak narod ima pravico do svojega narodnega teritorija in ta teritorij bi moral biti jasno določen in priznan tudi z zakoni enkrat za vselej. Boj za priznanje lastnega narodnega teritorija

bi moral postati nekaj samo po sebi umevnega za vsak narod, ki nima lastne države ali katere teritorij je manjši kot narodni teritorij. Predvsem pa velja to za teritorije narodnih manjšin.

Če si danes mnoge države prizadevajo, kolikor največ morejo, da jezikovno razdrobe in asimilirajo narodne manjšine, delajo to predvsem zato, da bi si večinski narod prisvojil njihov narodnostni teritorij. To je tipičen primer Avstrije nasproti slovenski manjšini na Koroškem. Avstrija je pripravljena priznati koroškemu Slovincem določene manjšinske pravice, npr. dvojezične krajevne napise, samo tisti hip, ko bi se Slovenci (in Jugoslavija) odrekli načelu strnjene slovenskega narodnostnega ozemlja na Koroškem in priznali razdrobitev v posamezne jezikovne otoke in otočke, tako da bi ne bilo več govora o skupnem narodnostnem ozemlju manjšine. Kaže, da je zdaj po mnenju avstrijske vlade, strank in drugih odločujočih krogov v Avstriji in na Koroškem že nastopil tak trenutek na Koroškem. Vprašanje pa je, če se slovenska manjšina dovolj zaveda, zakaj dejansko gre, in če bo Jugoslavija (in predvsem seveda SR Slovenija) priznala to načelo, ali pa bo vztrajala pri načelu, da ima narodna manjšina tudi pravico do lastnega narodnostnega ozemlja in s tem pravico tudi do neke vsaj minimalne teritorialne narodnostne avtonomije.

Brez priznanja tega načela je vsaka manjšina obsojena na to, da bo prej ali slej izginila. Nemško govoreča manjšina na Južnem Tirolskem se važnosti teritorialnega načela manjšinske zaščite dobro zaveda in si je že priborila priznanje in uveljavitev tega načela. Isto velja za francosko manjšino v Dolini Aosta, za katero veljajo manjšinske pravice neglede na dejansko število pripadnikov francoske narodnosti. Pri tej zahtevi bi morali vztrajati tudi koroški Slovenci. Prej ali slej pa bomo morali izoblikovati zahtevo tudi po teritorialno jasnejši

določeni manjšinski zaščiti tudi Slovenci v Italiji. V tem smislu je pojmovati prizadevanje, da naj bo tudi Beneška Slovenija deležna manjšinskih pravic, kar bi pomenilo že precej konkretno uveljavljanje načela tudi teritorialne in ne več zgolj jezikovne manjšinske zaščite. Tako načelo je v bistvu že uveljavljeno tudi v SR Sloveniji, kjer je sistem dvojezičnega šolstva kot oblika manjšinske zaščite v jezikovnem in kulturnem pogledu (in seveda tudi političnem) vezan tako v Istri kot v Prekmurju na točno določen teritorij.

Slovenci od tega načela nikakor ne moremo in ne smemo odstopiti, če nočemo, kot rečeno, izgubljati svojega narodnostnega ozemlja. In v tem pogledu lahko tudi damo vzgled in spodbudo vsem drugim manjšinam v Evropi, ki še niso deležne take teritorialne zaščite.

—o—

Novi cesar v Afriki

(Nadaljevanje s 5 strani)

od prestolnice Bangui, da bi jih v miru izbral s seznama številnih kandidatov.

Omeniti je tudi, da ni niti ideološki niti verski fanatik. Dober si je kot edini afriški oblastnik z vsemi sosednimi državami in z vsemi ideološkimi tabori, ki mu vsi dajejo gospodarsko pomoč. Ta ostane seveda v glavnem v njegovi zasebni blagajni.

Že dvakrat je prestopil iz katoliške vere k mohamedanski (ob dveh obiskih Geda-fija) in se obakrat spet vrnil v katoliško vero. Pri vsem tem pa ljudje v Srednji Afriki ne živijo v strahu kot marsikje drugje, čeprav je Bokassova politika skrajno muhasta. Žena nekega ameriškega misijonarja je izjavila: »Življenje v Centralni Afriki je mnogo bolj mirno in varno kot v mnogih drugih afriških državah. Ljudje ne izginjajo čez noč in tu ne mučijo ali ubijajo nedolžnih. Tu vlada popolna verska svoboda. Res, da je dal Bokassa porezati nekaj ušes, toda to so delali v srednjem veku tudi v Angliji.«

F.M.

Dve knjigi »Zgodovinskega časopisa«

(nadaljevanje s 6. strani)

prava ima svoj pomen ne le za zgodovino slovenskega šolstva, ampak tudi za širšo narodno zgodovino, čeprav je avtor ponekod nekoliko površen, kar je morda pripisati pomanjkljivi metodi, oziroma pomanjkanju širšega koncepta. Za naše kraje je važnejša razprava hrvaškega (?) avtorja Dragovana Šepiča »Velika Britanija in vprašanje revizije jugoslovansko-italijanske meje 1941«. Gre za doslej še neznan dokumente o jugoslovansko-angleških pogajanjih za revizijo jugoslovansko-italijanske meje v zvezi z britanskim prizadevanjem, da bi pritegnili Jugoslavijo v zahodno zaveznitvo proti osi Italija - Nemčija. Škoda je, da je razprava v hrvaščini in da ni bila prevedena, ker bi bila tako dostopnejša širši javnosti. Lahko bi jo označili za naravnost senzacionalen prispevek prve knjige Zgodovinskega časopisa. Značilna je mlačnost, s katero je tedanja jugo-

slovanska vlada vodila tista pogajanja. Razprava ima obširen povzetek v angleščini.

Janez Kos piše o zgodovini elektrarn na Kranjskem, v bistvu o nekdanji družbi »Kranjske deželne elektrarne«, kar ima seveda pomen zlasti za gospodarsko zgodovino Slovenije. Politično zanimiva pa je študija Toneta Zornarja »Poskusi ureditve položaja slovenske skupnosti na avstrijskem Koroškem v času avtoritarnega režima«. Mišljen je Dolfuss Schuschniggov režim pred priključitvijo Avstrije k Hitlerjevemu Reichu. Tudi takrat je bila zamujena neka priložnost. Razprava ima svojo aktualnost posebno v sedanjem trenutku, ko je v teku na Koroškem nov poskus za rešitev manjšinskega vprašanja.

Kar zadeva recenzije in poročila, je prva knjiga bolj revna. Sploh napravi vtis, da je bila urejena nekam na hitro.

fj

(Konec prihodnjič)

ČLOVEK PROTI LETU 2000

Vojaški in industrijski kompleks

Morda se je kdo od bravcev, ki so nam vsaj bežno sledili v teh osemindvajsetih nadaljevanjih, vprašal, za kaj pravzaprav gre, kaj naj bi s temi opisi dokazali. Recimo, da smo si ogledali nekatere znanstvene in tehnološke pridobitve, ki nas spremljajo čez prag novega tisočletja: prvi jedrski reaktor, nekaj pogledov vesoljske tekme, laserski žarek, vohunsko manjgo, ki je ob previsu šestdesetih let zajela vse naše življenje, zasebno, javno, gospodarsko, politično... Kdo drugi bi morda lahko trdil, da smo orisali zgodovino najmodernejših uničevalnih sredstev. Dotaknili smo se atomske bombe, smrtnega žarka, zračnega vohunstva (v obeh velikih vejah: letalski in satelitski), »misljivih« bomb. Stopili smo v sobo apokalipse, kjer s pritiskom na gumb lahko uničijo življenje na našem planetu, vsaj tako kot ga mi poznamo. Izglaskovali smo, ob koncu, abecedo smrti: atomske, bakteriološke, kemične...

Dejansko sta obe tezi enako upravičeni. Vsako odkritje postane bolj ali manj pomemben dejavnik v našem življenju, šele ko ga začnejo praktično izkoriščati. To se je zgodilo tudi z velikimi fizikalnimi odkritji našega stoletja. Igra usode je hotela, da so svojo najposrednejšo udeležitev našla prav na vojaškem polju. Zakaj se je to zgodilo? Kdo je to hotel?

Najlaže bi bilo odgovoriti, da znanstveniki. Bilo bi tudi, vsaj do neke mere, krivično. Opravka imamo s sorazmerno maloštevilno množico odvisnih ljudi, ki je nanje izredno lahko vplivati, če imamo primerne vzrode v rokah. Kvečjemu jim gre moralna obsodba, a tudi ta morda v manjši meri, kot se rada pojavi predvsem v literarnih krogih. Odmaknjene raziskovalca, ki ustvarja v svojem nadčloveškem in nečloveškem slonokoščenem stolpu znanosti, ne meneč se za posledice, ki jih bodo njegova odkritja imela za sočloveka, je v našem stoletju, vsaj v nekaterih primerih, zamenjal družbeno in etično osveščen človek. Ena najtemnejših let v zgodovini človeške družbe, obdobje slepe jedrske tekme, so razsvetlila imena nekaterih posameznikov. Tokrat niso bili to ne literati ne politiki, ampak znanstveniki, ki so z osebnim tveganjem pripomogli, da je prišlo do edine praktične oblike sožitja v svetu, ki je visel na robu atomskega unčenja. To je »ravnovesje terorja«, ko se oba svetovna orjaka bojita pritisniti na usodni gumb, ker vesta, da bi s tem povzročila tudi lastno uničenje. Pri tem so morali znanstveniki preko vojakov, politikov, družbe. Njihova dejanja so lahko tudi predmet debate in ogorčenega neodobranja meščanske morale. A pri tem vse prepogosto pozabljamo na rezultat: živimo, potem ko je vse kazalo, da nas bo iz dneva v dan pokosila atomska smrt. Pojav ni bil omejen samo na zahodne znanstvenike, ki smo jih omenili v tem nizu. Morda bi kazalo, da se v teh dneh, ko pogosto slišimo imena Saharova, Medvedjeva, Grigorenka in drugih, spomnimo tudi fizika Petra Leonidoviča Kapice, ki je stopil na oporečniško stezo že v Stalinovih časih, ko je Sovjetska zveza obupno hlastala, da nadoknadi zamujeno otomsko znanje, ki jo je ločila od ZDA.

Kaj pa vojaki? Saj so bili prav oni tisti, ki

so vsa pomembnejša fizikalna odkritja našega stoletja usuznjili svojim potrebam, ki so kemično znanost podvrgli zahtevam uničenja. O tem ne more biti dvoma. Toda, to je navsezadnje tudi njihov poklic. Obramba, ali grobo povedano smrt in uničenje, je njihov posel. Zanj jih plačujemo. Torej spet nepopoln odgovor na naše vprašanje.

Morda bomo bliže cilju, če vzamemo pod drobnogled politično oblast. Končno je to sila, ki ji družba poveri vodenje javnih zadev. Državna oblast je izredno ljubosumna na svoje pravice, zato budno pazi, da ji je vojska podrejena in pokorna. Izjema so seveda vojaške diktature, kjer veljajo natanko nasprotna pravila. In vendar je državna oblast, in prav tako tudi vojaška diktatura, izredno občutljiva za zakonitost, ki smo se njih omembi v teh nadaljevanjih doslej izogibali. To je neizprosna gospodarske stvarnosti, ki se ji ne upa odtujiti noben državni poglavar ali druga oblast. Srečali smo že znanstvenike in generale. Čas je, da se v naši galeriji pojavi posebna podzavest človeka: Homo sapiens, var. oeconomicus, ki bolj ali manj vidno pogojuje vsako sekundo našega življenja. Ne kanimo seveda risati portretov, denimo, kakega Basila Zaharoffa, bivšega carigradskega »čulumbašija« (gasilca), ki je na čelu imperija Vickers Ltd. v veliki vojni tkal svoje pajčevine. Tudi ne njegovega sodobnika Deterdinga, ki je podobno počel pri Royal Dutch Shell. Ali rodbin Kruppovih in Schneider-Creusojevih, ena francoskih »velikih familij«, ki je v imenu svetih interesov »Francije« zavlekla za eno leto prvo svetovno vojno s tem, da je dosegla prepoved bombardiranja lastnih obratov na nasprotni strani fronte. Omenili bomo raje ekonomsko teorijo vojne, ko se je v obdobju klasičnega kapitalizma gospodarstvo reševalo iz ponavljajočih se kriz, tako

da je s pomočjo vojne izdelave poživilo ekonomsko delovanje.

Za naše čase je značilna druga oblika organizacije, preko katere gospodarski interesi vplivajo na splošno državno in mednarodno sceno. Razmerje med »obrambno« industrijo in vojaškimi silami je veliko tesnejše, kot si to navadno predstavlja večina državljanov. Združeni predstavljajo moč, ki lahko odločilno vpliva na javno mnenje. Resnici na ljubo bodi povedano, da je o teh močnih interesnih skupinah verjetno najbolj odmevno spregovoril general Eisenhower v poslovičnem govoru ob sklepu svoje predsedniške dobe. Če nas spomin ne vara, je morda prvi uporabil tudi termin »industrijskega in vojaškega kompleksa«, ki dobro označuje to ekonomsko realnost naših dni. Velik del tega, kar smo si v teh nadaljevanjih ogledali, je bilo delo prav takih interesnih skupin. Bilo je dramatično, ker se je nanašalo na človeško bivanjskost v dramatičnem času — vojni. Toda, podobne skupine so stalno na delu, le da je vmesni rezultat njihovih naporov vperjen namesto na zadnjo postajo človekove poti (to je smrt), na predzadnjo — njegovo zdravje. Tovarna, ki onesnažuje ozračje ali izgotavlja za zdravje nevaren izdelek, tako da se v delavčeva ali potrošnikova jetra zaje prva osvajaška skupina celičnih barbarov, ki ga bo končno neizprosno pritirala do agonije splošnih rakastih metastaz, je spet nova podoba iste človeške ekonomske zakonitosti, ki smo jo v prejšnjih nadaljevanjih spoznali na vojaškem področju. Le da jo bomo tokrat iskali drugje. Denimo v lekarniški industriji, ki bi nam morala vrniti izgubljeno zdravje, a nam včasih, paradoksnost, preskrbi listek za oni svet, kot bomo lahko izvedeli iz prihodnjih nadaljevanj. Ali pa o našem neustavljivem pridobitništvu in njegovi slepi utvari, da živimo na neskončno velikem planetu, tako da bo lahko v nedogled vsrkaval vse strupe, ki jih naša civilizacija sekundo na sekundo s samomorilsko prevzetnostjo daje od sebe ...

S.M.

POLJSKI DISIDENTI

Odbor za obrambo poljskih delavcev je objavil v Varšavi izjavo, ki pravi, da se iskreno zahvaljuje vsem tistim, ki so podprli delovanje odbora ali si prizadevali za izpustitev na svobodo članov odbora, katere so poljske oblasti aretirale, tako da so morali mesec dni preživeti v zaporu. Iz izjave izhaja, da se odbor sicer zavzema za spravo, a da še dalje zahteva polno spoštovanje pravic vseh poljskih državljanov in naj se preneha vsakršno preganjanje delavcev. Izjava hkrati poudarja, da bo od spoštovanja teh načel odvisno nadaljnje delovanje odbora za obrambo poljskih delavcev.

Umrl je Makarios

Od srčne kapi zadet je umrl ciprski predsednik Makarios. Bil je, kot znano, pravoslavni škof, v politiki pa samosvoj in častihlepen mož. Z nepravilno politiko do turške manjšine je izzval turško invazijo in tako nehote povzročil sedanjo dejansko razdelitev Cipra na turško in grško polovico, čeprav je Turkov le petina prebivavstva.

Skupina izobražencev iz 12 držav je objavila poziv v zvezi z beneškim disidentskim bienalom. Poziv pravi, da izobraženci odločno podpirajo pobudo tega beneškega bienala, ki je posvečen kulturnemu disidentstvu v Sovjetski zvezi in v vzhodnoevropskih državah. Poziv se zaključuje z vabilom izobražencem celega sveta, naj se udeležijo beneškega bienala, da na ta način podpro kulturno in umetniško delovanje v tistem predelu Evrope, kjer do sedaj ni moglo priti do izraza.

—o—

Kot smo zvedeli, pisatelj Alojz Rebula na počitnicah v Loki pri Zidanem mostu z vso vnemo in užitek nabira gobe. Kaj pri tem razmišlja, bomo zvedeli iz kakšnega njegovega novega spisa. O njegovih preteklih doživljanjih pri nabiranju gob pa poroča v svoji novi novelški zbirki »Snegovi Edena«.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. • Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Russetti 14 - tel. 77-21-51